

SANAT EĞİTİMİ

“Çocuğun Sanatsal Gelişiminden
Yüksek Öğretimdeki Sanal Sınıflara”

Editör: Prof. Dr. Tolga AKALIN

Editör: Prof. Dr. Tolga AKALIN

SANAT EĞİTİMİ
“Çocuğun Sanatsal Gelişiminden
Yüksek Öğretimdeki Sanal Sınıflara”

ISBN 978-625-7228-87-9
DOI 10.14527/9786257228879

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Ocak 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Doç. Dr. Çağrı Gümüş
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1
Yenimahalle/ANKARA
Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

YAZARLAR

Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ

Prof. Dr. Tolga AKALIN

Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

Prof. Dr. Serap BUYURGAN

Prof. Dr. Meltem DEMIRCI KATIRANCI

Prof. Dr. İsa ELİRİ

Doç. Dr. Mustafa DİĞLER

Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ

Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN

Doç. Dr. Erol Murat YILDIZ

Dr. Öğr. Üyesi Sevgi KAYALIOĞLU

Not: *Yazarların isimleri akademik unvanlarına göre ayrılmış daha sonra soy isim sıralamasına göre yazılmıştır.*

EDİTÖRDEN

Günümüz dünyasındaki hızlı teknolojik gelişmeler ve bu teknolojik gelişmelerin uygulama alanlarının yaygınlaşması, eğitim sistemlerini de kaçınılmaz olarak etkilemiştir. Şimdiye kadar teknolojik gelişmeler sistemlere yavaş yavaş ve aşamalı bir şekilde entegre olurken, dünyanın pandemiye hazırlıksız yakalanması, teknolojik ve dijital uygulamaların eğitime dahil olma sürecini hızlandırmış hatta bir noktada mecburiyet aşamasına getirmiştir.

Diğer devletlerde olduğu gibi ülkemizde de pandemi kaynaklı sanal eğitime geçişte, sürece hazırlıksız yakalanıldığından hem eğitim sistemi, hem eğitimciler, hem öğrenciler hem de veliler öngörülemez bir ortama sürüklemiştir. Daha önce kimsenin tahmin edemediği ve öngörülemez olan bu durum hakkında zamanla akademisyen ve bilim insanları, yaşanan süreçle ilgili sundukları çözüm önerileri ile ilgili fikirlerinin yer aldığı makaleler, bildiriler, kitaplar yayınlanmaya ve sempozyumlar düzenlemeye başlamışlardır.

Bu kitabı hazırlamaktaki amacımız da diğer bilim insanlarının kendi alanları için yapmaya çalıştığı katkılardan farklı değildir. Resim eğitime yardımcı olacağını düşündüğüm bu kaynak çalışma için daha önce lisans,yüksek lisans ve doktora eğitimi tamamladığım Gazi Üniversitesi Resim-İş Anabilim Dalındaki hocalarım,doktora dönem arkadaşlarım ve yine aynı bölümde daha önce çalıştığım akademisyen arkadaşlarım ile iletişime geçerek projemi anlattım. Onlarında onay ve destekleriyle bu kitabın temellerini atmış bulunduk. Kitabı hazırlarken eserlerin birbirleri ile anlamlı bir bütün oluşturmasına, yine eserlerin kendi içindeki diyaloglarının alandaki boşlukları dolduracağına inanarak hazırlıklarımızı yürüttük.

“SANAT EĞİTİMİ Çocuğun Sanatsal Gelişiminden Yüksek Öğretimdeki Sanal Sınıflara” adını verdiğimiz kitabın giriş bölümünde Prof.Dr.İsa ELİRİ'nin kaleme aldığı; sanat eğitiminin tanımına,önemine, gerekliliğine ve tarihsel süreç içerisindeki gelişimine yer verilmiştir.

Birinci bölümde; sanat eğitiminin temellerini oluşturan “Tasarım İlke ve Elemanlarını” oldukça geniş ve detaylı bir şekilde anlatan Doç.Dr.Mustafa DİĞLER'in yazısı yer almaktadır.

İkinci bölümde; akademik hayatının hemen hemen çoğunu “Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitimi” ve “Müze Eğitimi” adanmış olan Prof. Dr.Serap BUYURGAN'ın oldukça donanımlı ve bilgilendirici yazısına,üçüncü

bölümde; Prof. Dr. Meltem KATIRANCI'nın uzmanlığını yaptığı ve oldukça dikkat çekici olan “Görsel Sanatlar Eğitimi ve Oyun” adlı konusunu tarihsel süreç içinde zengin örnekler ve açıklayıcı bilgilerle ele alışıma şahit olacağız.

Dördüncü bölümde; Doç. Dr. Erol Murat YILDIZ'ın kaleme aldığı “Çocuk Resmi ve Çocuğun Sanatsal Gelişimi” adlı bölümde çocuk resmini psikolojik açıdan değerlendiren kuramcılar ile ve bu bölümün devamı niteliğindeki beşinci bölümde ise Prof. Dr. Tolga AKALIN'ın zaman zaman makalelerinde de üstüne durduğu “Çocukluktan Gençliğe Çizgisel ve Estetik Gelişim Evreleri” adlı konusu karşımıza çıkacak. Kitabın altıncı bölümünde; Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ'ın ve Dr. Öğr. Üyesi Sevgi KAYALIOĞLU'NUN, birlikte kaleme aldıkları “Türkiye’de Cumhuriyet Sonrası Görsel Sanatlar Öğretim Programlarında Disiplinler Arası Yaklaşımlar” adlı konuyu okuyacağız. Bu yazı özellikle araştırma yazısı olması bakımından önemli verileri içermektedir. Bu veriler anlaşılır ve zengin grafiklerle desteklenerek okuyucu veya araştırmacı için bilimsel kaynak olma özelliği de taşımaktadır.

Yedinci bölümde; Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN'ın “Sanat Eğitim Teknolojileri” adlı bölümü zengin yabancı kaynaklar ile desteklenmiş ve günümüz eğitim sisteminde kullanılan teknolojik özellikler ve bu özelliklerin nerelerde, nasıl kullanıldığı anlatılmıştır.

Sekizinci bölümde; Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ “Sanat Eğitimi ve Bilgisayar Destekli Öğretim” adlı yazısı ile bir önceki konuyu destekler ve yeni fikirler ortaya koyar niteliktedir. Özellikle günümüz sanal sınıflarının düşünüldüğü bir ortamda oldukça önemli ve daha sonrada üzerine durulacak konulardan birisidir.

Dokuzuncu ve kitabın son bölümünde Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY'ın yazısı yer almaktadır. Bu bölümde “Pandemi Döneminde Lisans Resim Atölye Dersinin Çevrimiçi Uzaktan Eğitim ile Uygulanması” adlı konu ele alınmıştır. Bu yazı ile şu anda üniversitelerde uygulanan uzaktan eğitim sisteminin faydalı yanları ile ve bu sistemde öğretici ve öğrencilerin karşılaştığı güçlüklerle karşılaşacağız. Bu güçlüklerin nasıl aşılacağı üzerine yazarın oldukça önemli önerileri de bulunmaktadır.

Sanat eğitimcilerinin derslerinde kullanabilecekleri, bilimsel çalışma yapan akademisyenlere ve sanat eğitimi alan öğrenci arkadaşlarımıza, yapacakları bilimsel çalışmalarda destek olacağını düşündüğümüz bu kitabın ortaya çıkmasında yazar olarak emeği geçen Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ, Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY, Prof. Dr. Serap BUYURGAN, Prof. Dr. Meltem DEMİRCİ KATIRANCI, Prof. Dr. İsa ELİRİ, Doç. Dr. Mustafa DİĞLER, Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ, Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN, Doç. Dr. Erol Murat

YILDIZ ve Dr. Öğr. Üyesi Sevgi KAYALIOĞLU'NA teşekkürlerimi sunarım.

Bütün eğitim hayatım boyunca desteklerini üzerimden hiç eksik etmeyen babam Ali AKALIN, annem Yıldız AKALIN ve ablam Ebru AKALIN'A teşekkür ederim. Aynı zamanda bugüne kadar öğretmenim olarak sanatsal ve bilimsel alanda gelişmemi sağlayan tüm hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Tolga AKALIN

Ocak 2021

İÇİNDEKİLER

Prof. Dr. İsa ELİRİ

GİRİŞ

SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİ AMACI VE GEREKİLİĞİ 9

Doç. Dr. Mustafa DİĞLER

1. BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİNDE KULLANILAN TASARIM ELEMAN VE İLKELERİ 41

Prof. Dr. Serap BUYURGAN

2. BÖLÜM

ÜSTÜN YETENEKLİ ÇOCUKLAR, SANAT EĞİTİMİ VE YARATICILIK 79

Prof. Dr. Meltem Demirci KATIRANCI

3. BÖLÜM

GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ VE OYUN 101

Doç. Dr. Erol Murat YILDIZ

4. BÖLÜM

ÇOCUK RESMİ VE ÇOCUĞUN SANATSAL GELİŞİMİ 123

Prof. Dr. Tolga AKALIN

5. BÖLÜM

ÇOCUKLUKTAN GENÇLİĞE ÇİZGİSEL VE ESTETİK GELİŞİM EVRELERİ 143

Dr. Öğr. Üyesi Sevgi KAYALIOĞLU • Prof. Dr. Osman ALTINTAŞ

6. BÖLÜM

TÜRKİYE'DE CUMHURİYET SONRASI GÖRSEL SANATLAR ÖĞRETİM PROGRAMLARINDA DİSİPLİNLER ARASI YAKLAŞIMLAR 155

Doç. Dr. Ayşe Derya KAHRAMAN

7. BÖLÜM

SANAT EĞİTİM TEKNOLOJİLERİ 189

Doç. Dr. Çağrı GÜMÜŞ

8. BÖLÜM

SANAT EĞİTİMİ VE BİLGİSAR DESTEKLİ ÖĞRETİM 201

Prof. Dr. Mustafa Cevat ATALAY

9. BÖLÜM

SALGIN (PANDEMİ) SIRASINDA, UZAKTAN ÇEVİRİMİÇİ EĞİTİMLE LİSANS RESİM ATÖLYE DERSİNİN, UYGULANMASI 215

GİRİŞ

Prof. Dr. İsa ELİRİ

SANAT EĞİTİMİNİN ÖNEMİ AMACI VE GEREKİLİĞİ

Geçmişten günümüze, bireylerin gelişiminde eğitime önem veren toplumlar kendi kendilerine yeterli olmayı ve geleceğe güvenle bakmayı başarmışlardır. Bireyin kendini gerçekleştirme eğiliminde olduğu çağdaş bir eğitim sürecinin, toplumun geleceğini, yaşam kalitesini üst düzeylere çıkarabileceği göz ardı edilmemelidir. Bu sebeple sanat eğitimi, bireyin kendisinde var olan yetilerinin farkında olmasını sağlayarak toplumu geliştirme yolunda en önemli faktörlerden biridir. Dolayısıyla toplumu ouşturan bireyin bu gelişim sürecinde kat ettiği bütün yollar, sanat ekseninde birleşerek kültür ve medeniyetlerin oluşumuna ve gelişimine katkıda bulunurlar. Nitelikli insanlardan oluşan bir toplumun gücü ise, sanatsal ve kültürel etkinliklere verilen değerden gelmektedir. Çağdaş toplumların nitelikli insanları, okuyan, tartışan, sorgulayan, araştıran, bilimsel düşünceye inanan, duygularını özgürce ifade edebilen, estetik duyguları gelişmiş, insani değerleri yücelmiş niteliklerle donanmışlardır. Bu niteliklerin çoğunluğu ise tutarlı bir sanat eğitimi ile kazandırılabilir birikimlerdir.

Sanatın eğitimi denilince bireyin, toplumun ve insanlığın eğitimine ve estetik bilincine sağladığı anlamlı katkı ve yarar anlaşılır. Sanatın genel ve eğitimsel işlevleri ise, sanat eğitimi gereklidir. Sanat eğitimi, insanların kendi yaşantılarını amaçlı ve yöntemli olarak olumlu yönde değiştirme, dönüştürme, geliştirme ve yetkinleştirme sürecidir.

İnsanla nesnel gerçekler arasındaki ESTETİK ilişki olarak tanımlanan SANAT İnsanlık için neden bu kadar önemlidir? Sanat, bireyin yaşamının hemen hemen her anında onun ayrılmaz bir parçasıdır. Buna bağlı olarak sanat eserlerinin, bireyin yaşamında işlevsel yönü olduğu kadar biçimi, renkleri, gibi diğer özellikleri ile insanın estetik yönünün bir yansımasıdır.

Sanat eğitimi, insanın genel temel eğitimi kapsamında önemli bir yere sahiptir. Genelde düşünüldüğü gibi, sanat eğitimi yalnızca yeteneklilerin eğitimi için ihtiyaç duyulan bir “lüks” olmaktan ziyade, herkes için gerekli bir kişilik eğitimidir. Burada sanat eğitiminde amaçlanan, sanatçı yetiştirmeye yönelik değil, bireyin sanat yoluyla estetik eğitimidir. Aynı zamanda insanın yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmaya yardımcı olacak şartları hazırlayan ve bireyin kişilik kazanmasını amaçlayan bir etkinliktir.

Çağdaş sanat eğitimi, temelde sanatsal etkinlikler yoluyla bireylerin ve toplumun içinde yaşadıkları çevreye duyarlı olmasını sağlamaya, çevresi ile yararlı bir etkileşim içine girebilmesine, estetik ihtiyaçlarını karşılamaya, ürün ortaya koyabilme ve yorumlama güdülerini doyurmaya, yaşantılarını daha anlamlı hale getirebilmelerine imkan vermeye yönelik alt yapı oluşturur.

Aristo’ya göre sanatın üç önemli etkisi olduğu ifade edilir. Birincisi Eğlendirmek, ikincisi Eğitmek ve üçüncüsü Arındırmaktır.

Sanat eğitiminin temel fonksiyonlarından biri, insanlığın geçmişini ve tarihini sanat yoluyla tanınmasına ve anlamasına yardımcı olmaktadır. Sanat eğitiminin hedeflerinden bir başkası görmeyi, işitmeyi, dokunmayı, tat almayı kısacası duyu organlarıyla hissettiği unsurları sanat yoluyla ifade ederek başkalarının da bu hazzı almasını sağlamaktır. Bir diğeri ise, insanın etik değerleri kazanmasını sağlamaktır. Sanat eğitiminin önemli olmasının gerekçelerinden biri de, insanın düşüncesini ve fikirlerini engelleyecek davranışlardan arındırarak muhakeme yapmasını sağlamak ve bireyde değerler sisteminin oluşmasını sağlamasıdır.

Öznel tarafların ağır bastığı, bilimdeki gibi kesin kuralların olmayan bir alan olmasına karşın sanat deneme, bulma, yargılama, eleştirme ve sonuçlandırma gibi bilimsel araştırma yöntemlerinde de yer alan süreçlere sahiptir. Sanat duyu ve düşünce arasındaki karşılıklı ve içi içe geçmiş bağlantıları vurgular. İnsanın bu iki yönünün uyumunun sağlanması bir anlamda eğitiminde temel amaçlarındandır. Bu anlamda sanat eğitimi ilk etapta bireyi sanatçı yapmayı amaçlamaz. Bütün mesleki eğitim alan hatta almayan bireylerin tamamına yöneliktir. İnsan ruhunun yüceltilmesi, psikolojik farklılıkların gözetilerek bireyin ruhsal gereksinimlerinin doyurulması ruh sağlığı açısından dengeli bir birey yaratma çabası yine genel eğitimin amaçları arasında yer almaktadır.

Sanatın Tanımı

Çağa göre insanların ihtiyaçları, farklılık göstermekte ve bu farklılık sanata da yansımaktadır. İçinde bulunduğumuz çağda sanatı anlamak, sanata ilgi duymak ve sanata katkı sağlamak neredeyse her birey için vazgeçilmez bir gereksinimdir.

Tolstoy'a göre sanat "insanın bir zamanlar yaşamış oldukları duygu ve düşünceleri, başkalarının hissedebilmesi için hareket, ses, çizgi, renk ya da sözcüklerle belirlenmiş biçimler arasında ürperen, çeşitli bir takım duyguları dış dünyaya elle tutulur gözle görülür şekilde ifade etmek ihtiyacının ürünü olarak ortaya çıkmasıdır".

Sanatın tanımına ilişkin tartışmalar Antik dönemden; Platon'dan bu zamana kadar tartışılmaktadır. Geçmişteki düşünürler-estetikçiler çoğu kez sanatın özüne ilişkin somut verilerden öte varsayımlar ve tartışmalar üzerinde yoğunlaşmışlardır. Sanattaki biçim elemanının insandaki devamlı karşılığı güzellik duygusudur. Değişmez olan duyarlıktır. Değişen, insanın algılarını ve zihinsel hayatını soyutlaştırarak kendi kurguladığı arayıştır. Sanat yapmak insan doğasının bir gereği olup, toplumsal yaşamın en önemli boyutlarından biridir. Çünkü insanoglu her zaman kendini bir nesne, olay veya yer ile anlatmaya çalışmış varlığını böyle ifade etme yoluna gitmiştir.

V.G.Bellinsky "dünyayı insanı toplumsal ilişki ve değerleri, estetiksel olarak özümsemenin en yüksek biçimi sanattır" diyor. Sanatın değer üretme uğraşısı Sanat, üretilen değerın seyirciyle olan ilişkisi Estetik İletişim, güzellik bilminin incelenip çözümlenmeye çalışıldığı birim ise Estetiktir.

Sanat, insanlık tarihinin her döneminde var olan, nesnel gerçekliklerin bireyin duygu düşünce ve heyecanlarında yer bulduğu şekliyle estetik kriterlere bağlı olarak yeniden şekillendirilip başkalarına aktarımıdır. Bu yapısıyla bireyin sosyal ilişkilerini düzenlemesini, üretken olmasını, özgün yaklaşımlarda bulunmasını ve yaratıcı düşünmesini desteklemektedir. Güzelliğin yasalarına göre yaratma alanı sanattır. Gerçek yaşamın estetiksel algısı, doyumunu yaratmanın dinamikleri ve iletişimin kuramsal bilgisi estetikdir. Bu mahiyette estetik değer çerçevesinde ifade edilecek duyguların ve isteklerin alıcıya aktarılması önem taşımaktadır. Etkin sanat ürünleri ile birey ve toplumun hisleri ortaya çıkmakta ve neticede bireyler kendilerini, kendinden olanları ve kendi içsel dünyaları için beklentilerini sanat eserlerinde bulabilmektedirler. Ayrıca, sanat sadece duyguları ve duyarlılığı harekete geçirmekle kalmayıp bilişsel ve duyuşsal yönleriyle zihinsel süreçleri de canlı tutmaktadır. Sanat nesnesi ile ifade edilen bireyinde; rahatlama, anlama, anlaşılma ihtiyaçları karşılanmış olmaktadır. Sanat eserleri bu yönüyle bir arındırma görevi yaparak terapi görevi de üstlenmektedir. Ruh sağlığının korunmasıyla birlikte sağlıklı kişilere sahip, bilinçli toplumlar oluşmaktadır. Sanatın toplumdaki önemini Read şöyle özetliyor; "Sanat hayatta uygulanan öyle bir mekanizmadır ki onsuz toplumlar dengelerini kaybederler".

Sanat, çocuk ya da yetişkin herkesin hayatında olması gereken bir olgudur. Her toplumda farklı görünümde ortaya çıkan sanat, bireylerin yaşama biçimi ve yaşama bakış açıları hakkında bilgiler verir. Sanatın, bireyin eleştirel düşünebilmesi, kendini ifade edebilmesi ve kültürel ürünler oluşturabilmesi bakımından insan yaşamının ayrılmaz bir parçası olduğu bilinmektedir. Bu hususu iki boyutta ele alacak olursak; yani hem insanın kendisini bireysel olarak dış dünyaya anlatabilmesi açısından, hemde yine toplumun bir parçası olan insanın var olduğu toplumun gelişmesine katkıda bulunması açısından önemli olduğu düşünülebilir. Bu açıdan bakıldığında çağımızın şartlarına uyum sağlayan, gelişen, geliştiren ve yorumlayan insanlardan oluşan toplumlar yetiştirilmesinde eğitim önemli yer tutmaktadır. Sanatın sadece sanat olarak sınırlı bir bölüm veya sürece değil hayatımızın tüm alanlarına yansıyan bir gücü olduğu kesinlikle inkar edilemez.

Croce'e göre, "Sanat, oyun değilse de o türden bir faaliyettir" çünkü ona göre sanatın içeriği ve amacı oyundan daha farklıdır. Sanat taklit etmek yerine; değişkenliklerle yeniden yaratılır. Sanat, Kendi hislerimizin ne olduğunu öğrenmemizi sağlar. Bütün insanlarda aynı heyecanı, aynı duyguları uyandırarak yaşadığı şehrin, sınıfın ve ulusun insanlarına bir kişilik ve yaşama bilinci aşılıyarak birlik olmalarına ve birbirlerine yaklaşmalarına yardım eder. Ayrıca sanat bizi, sanatçıların yarattığı sanat eserleri ile bir araya getirerek toplumsallaştırır ve yaşamımızı daha da zenginleştirir. Sanat ve buna bağlı olarak sanat eseri, insan yaşamının belli zaman dilimlerinin sembolleşmesini, yani bireyin yaşamının o anki kesitinin kayıt altına alınmasını sağlar. Sanatın, bireylerin düş gücüne bağlı yaratıcılık güdülerini zenginleştirmesine yardımcı olduğu da söylenebilir. Bu perspektiften bakıldığında sanatın bireyin hem görmeye dayalı ihtiyaçlarını karşılayan, hem de zihinsel gelişimini sağlayan bir araç olduğu, bilinmektedir.

Çünkü bilindiği gibi sanat her zaman, farklı ülke ve kültürlerden insanların, farklı cinsler, farklı sosyal, etnik ya da güç grupları arasında köprüler kurar. Sanat, insanlar arasındaki farklılıkları, çatışmaları ve baskıları bir tarafa bırakarak onların birlikte yaşayabilme becerilerini güçlendirmeyi sağlar. Bu anlamda sanatın, renk, dil, din, ırk ayrımı yapmadan, tüm dünyanın paylaştığı evrensel bir araç, bir dil olarak bakıldığında ise; bir ortak görsel dilin oluşmasını ve bireylerin birbirlerini anlamalarını sağlayan evrensel bir iletişim aracı olduğunda söylenebilir. Yani bir anlamda sanatın maksadı, estetik bir form olan sanat eserini benimseme ve onu kabul etme sürecinde birbirimizi anlama ve başkalarının bizi anlamasına yardımcı olmaktır.

Okullarımızda sanat eğitimi derslerinin verilmesinin pek çok gerekçesi, nedeni vardır. Bu gerekçeler zamana, ihtiyaçlara, göre değer ve önem kazanırlar.

Dönemlere ve dönemlerin ihtiyaçlarına göre değişerek belli amaçlar doğrultusunda kendilerini güncellerler.

Bu amaçları şöyle sıralamak mümkündür:

1. Görsel sanatlar esasen çözülmek üzere problem icat eder. Sanat yaratıcı düşünceyi, anında ve yerinde karar vermeyi, değerlendirme ve hemen sonuç alma yeteneğini geliştirir.
2. Sanat doğası gereği hayal etme alıştırmalarının yapılmasını sağlar. Sanat bir değişiklik ve şimdi bildiğimizden daha iyi bir yol ve şans oluşturmak, bir ümit oluşturmak için yegane araçtır.
3. Sanat var olan kültürel çeşitliliği keşfetmek ve vurgulamak için fırsatlar sunar. Böylece duyarlılığı, empati müşterek ve karşılıklı sevgi için yapılması gerekenleri araştırmayı teşvik eder.

Dünyada toplumların genel amaçları medenileşmeye ve uygarlaşmaya yöneliktir. Bu nedenle sanat ve teknoloji sürecinden geçme koşulu kaçınılmaz bir gerçektir. Böylelikle günümüzde duyarlı, dengeli ve sağlıklı bir toplumun en önemli koşullarından birisi "sanat eğitimi"dir. Bakmayı öğrenme ve ayrıntıda gezinmek, algıyı, duyuları geliştirdiği kadar zihni, yetileri de olumlu etkiler. İnsan salt reel unsurlara dayalı mantıkla örüntülü değil aynı zamanda duygu ve duygularla da yüklüdür. O halde Bilim Eğitiminin yanında, Sanat Eğitimi de gereklidir. Çünkü; sanat eğitimi genel eğitimin temel unsurlarından birisi olarak tanımlanmaktadır.

Eğitimin Tanımı

İlkel yaşamdan bilim ve teknoloji çağına geçebilmenin aracı olan eğitim olgusu, insanlık tarihi kadar eskidir. İnsanlar zamanla kültürler düzeylerine, ihtiyaçlarına, özelliklerine uygun öğrenme ve öğretme yöntemleri geliştirmişlerdir. Gelişmenin temelinde yer alan eğitim, birçok olgu gibi insan tarafından sistemleştirilmiş düşünce ve davranış oluşturma sürecidir. Her dönemde ihtiyaçlara bağlı tespit edilen amaçlar doğrultusunda farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı eğitim, artık alan özelliklerine göre programlanmaktadır.

Eğitim, toplumların ve ulusların, sosyal, kültürel ve ekonomik açıdan kalkınmasının gereksinimlerinden biridir. Bilgi edinme ve davranış geliştirme süreçlerini ifade eden eğitimin tanımı, felsefi sistem ve ideolojilere göre farklılıklar gösterebilir. Eğitimi "Yaşantılar yoluyla bireyde istendik davranışlar geliştirme sürecidir" şeklinde de tanımlamak mümkündür. Davranış geliştirme, uyarılan beyinde biyo-kimyasal değişiklikler sonucunda gerçekleşmektedir. Bilgiler,

beceriler ve duyuyla ilgili uyarıcılar, sinir sistemi aracılığıyla beyne gitmekte ve değişiklikler kodlanmaktadır. İnsanın bedensel, ruhsal, siyasal, sanatsal, dinsel, çevresel ve tüm yönleriyle bütünlük kazanması bu şekilde olmaktadır. Yaşantı süresinde içinde olduğumuz canlı, cansız her şey eğitim ortamını inşa eden unsurlardır. İnsanın zihinsel, bedensel ve istem yönü yanında, kendisine olanaklar sunan duyuları da bünyesinde barındırması gerekmektedir. Bu sebeple Eğitim; insan ve toplum için en gerekli ve etkin araç olarak insani özelliklerede hitap etmeli ve bu özelliklerinde gelişimine müsbet mahiyette katkı sağlamalıdır. Eğitim bir başka tanıma göre, insan yetilerinin geliştirilmesi, yeteneğe dönüştürülmesidir.

Eğitimin önemli hedeflerinden birisi de; karşılaşılan zorlukları akılcı ve yaratıcı bir şekilde çözüme kavuşturarak, mutlu, huzurlu, hoşgörülü, çevreye duyarlı ve uyumlu bir biçimde yaşamayı sağlamaktır. Eğitimin, birey ve toplum üzerindeki etkileri düşünülecek olursak toplumumuzu çağdaşlık seviyesinin üstüne taşıyacağı anlaşılan bir gerçektir. Özellikle çağımızdaki teknolojik gelişmelere paralel olarak bireylerin ve toplumların bilgiye olan gereksinimi Türkiye’de son zamanlarda artan nitelikli eğitim talebini karşılamak ve geleceğin şartlarına uygun bireyler yetiştirmek, Türk Eğitim Sisteminin yegane görevi olduğu kadar, toplumu oluşturan bütün teşekküllerin ve kuruluşların öncelikli görevleri arasında yer almaktadır.

Sanat Eğitimi ve Tarihsel Gelişimi

Sanatın insanlık tarihi ile yaşıt oluşu, sanat eğitimi için de geçerlidir, çünkü sanatın olduğu yerde bir anlamda sanat eğitimi de vardır. İnsan çok yönlü eğitim gereksinimi olan bir varlıktır. İnsanın eğitiminin başlıca yön ve bileşenlerinden biri de sanat eğitimidir. Sanat eğitimi bilim, teknik, felsefe ve kinestetik alan eğitimleriyle birlikte bireysel ve toplumsal eğitimin en vazgeçilmezlerinden biridir. İnsan davranışlarında istendik sanatsal davranışlar geliştirme süreci olarak tanımlayabileceğimiz sanat eğitimi, zaman içinde farklı düşüncelerin yönlendirdiği, farklı yöntem ve tekniklerin kullanıldığı özel bir alan haline gelmiştir. Sanat, nasıl ihtiyaçlardan kaynaklandıysa, sanat eğitimi de değişen şartların ortaya çıkardığı ihtiyaçları karşılamaya yönelik gelişimler göstermiştir. Günümüzde okul öncesi eğitimle başlayarak tüm eğitim kademelerinde ve yaygın eğitimle toplumun tüm kesimlerine dönük programlanan sanat dersleri, çağdaş bir toplumu amaçlamaktadır. Nitelikli sanatı yaşayabilmek, çağdaş bir birey olmanın göstergesidir. Sanat eğitimi insanı tüm yönleriyle eğitir. Doğru görebilen, varlığı doğru algılayabilen, analitik düşünebilen, sorgulayabilen, gelenekselden faydalanarak, gelişmeye dönük davranışlar ve yeni biçimler

üretebilen, toplumların gelişmesine önemli katkılar sağlayan bireylerin yetişmesi sanat eğitimiyle mümkündür. Çünkü sanat, bilim ve teknolojinin önemli bir bileşenidir. Sanat eğitimi insanlığın eğitimidir. İnsanı bu anlamda bir bütün olarak değerlendiren ve eğiten sanat eğitimi, kendine özgü ilkeleri ile önemsenmeli, tüm eğitim düzeylerinde uygulanmalıdır. Sanat eğitimi kavramı, genel olarak sanatın tüm alanlarını yaratıcı sanatsal eğitimi, dar anlamda ise okullarda akademilerde bu alana ilişkin olarak verilen eğitimi tanımlar.

Aslında ‘akademi’ kavramı Platon’un tasarladığı ilk şekliyle, teknik eğitimi kesinlikle ön görmemektedir. Her türlü sanatsal faaliyeti teknik/zanaat (tekne) kategorisine sokarak akademik eğitimden dışlayan Platon, üyelerinin, ellerini ya da bedenlerini değil ‘logos’larını (akıl yada söylem) kullanmalarını talep eden entelektüel bir eğitim modeli ortaya koymuştur. Rönesansta, özellikle Leonardo da Vinci’nin şahsında, Platon’cu akademi modeline belli belirsiz öykünen bir sanat anlayışı öne çıkmıştır. Bilindiği gibi Rönesans İtalya’sında, Floransa’da, 15. yüzyılın ortalarına doğru kurulan ve Medici’ler tarafından desteklenen Platon’cu yeni bir akademi, Avrupa’da düşünce üretimini kilisenin skolastik mantığından ve tekelinden yavaş yavaş uzaklaştırarak, Avrupa hümanizmine büyük katkı sağlamış ve daha sonraki bilimsel düşüncenin gelişiminin önünü açmıştır. Leonardo da Vinci, yazı ve metinleri okuma konusunda çok başarılı olmasada, sadece ellerini kullanan ve hümanistler tarafından küçümsenen bir el-emekçisi olarak kalmak istememiştir. Ona göre, genel manada sanat, tıpkı felsefe yada matematik gibi kesinlikle zihinsel bir işlemin ürünü olarak gerçekleşmekteydi ve akademik olarak eğitime tabii tutulmalıydı. Yani usta-çırak atölyesindeki zanaat faaliyeti, yerini, akademi tarzına, daha entelektüel bir eğitime bırakmalıydı. Kısacası, Leonardo da Vinci, resim ve heykel sanatını ‘artes liberales’e yaklaştırmayı, yani özgür düşüncenin ve araştırmanın ürünü serbest bir faaliyete dönüştürmeyi hayal etmişti. Bu fikrin yavaş yavaş yaygınlaşmasıyla, modern Avrupa’da, daha sonraları bilim akademilerinin yanında sanat akademileride, ortaya çıkmaya başlamıştır. Ama ne yazıkki sanat, bu akademilerde, atölye mantığını takip etmeye büyük ölçüde devam etmiş, ama zanaatla arasına farkı koymayı da ihmal etmemiştir. Sanat, entelektüalize edilmek yerine, daha çok estetize edilmiş ve güzel sanatlar olarak kurumsallaşmıştır. 18. yüzyılda sanat artık güzel olanın estetik bilgisi olarak ve sadece etik ya da siyasal alandan değil, bilimsel alanında dışında kendine ait özerk bir yer edinmeye başlamıştır. Oysaki Leonardo da Vinci, sanat ve bilim arasında daha fazla yakınlaşma olmasını ve birbirlerini karşılıklı olarak beslemelerini hedeflemiştir. Avrupa avangardının Picasso’dan, Maleviç’e ya da Duchamp’a, akademi konusundaki çatışmalarının bu kadar yoğun olmasının temel sebeplerinden biri de, da Vinci modelinin sadece estetiğe indirgenmesi, sanatın